

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗАОЧНОЇ, ДИСТАНЦІЙНОЇ ТА ВЕЧІРНЬОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

Кафедра журналістики та філології

**ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ: ЖИТТЯ В УМОВАХ ВІЙНИ.
ДОБІРКА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ
INTERNALLY DISPLACED PERSONS: LIVING IN WAR. THE
COLLECTION OF JOURNALISTIC MATERIALS**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки спеціальності «Журналістика»
освітньої програми «Журналістика»
групи ЖТпн-81-9

Кравчук Катерини Андріївни

Науковий керівник –

Іщенко Олена Анатоліївна

доктор філософії,

асист. кафедри журналістики і філології

Суми 2022

Кравчук, К. А. Внутрішньо переміщені особи: життя в умовах війни. Добірка журналістських матеріалів: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня «бакалавр» ; спец. 061 – журналістика / К. А. Кравчук ; наук. керівник О. А. Іщенко. – Суми : СумДУ, 2022. – 16 с.

У роботі представлено журналістські матеріали, присвячені історіям внутрішньо переміщених осіб, які через війну були змушені шукати прихисток у безпечних містах України, зокрема у Львові. Проаналізовано характерні засоби й методи створення відеоматеріалів на актуальну проблематику.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, відеоматеріал, Львів, біженці, війна росії проти України.

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
ВСТУП	4
ОПИС ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ	5
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	8
II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ	9
ВИСНОВКИ.....	15

І. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ВСТУП

Через розв'язану Росією війну в Україні та напружену політичну ситуацію велику актуальність набула проблематика вимушеної міграції населення. За даними управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на 19 травня 2022 року за кордон виїхали 6,4 мільйонів українців, близько 8 мільйонів поїхали з зони бойових дій, тобто стали внутрішніми переселенцями [4]. Для багатьох людей прихистком стала Західна Україна, зокрема місто Львів [1]. Висвітлення історій переселенців – важлива інформаційна зброя у цій війні, адже допомагає у формуванні реальної картини подій.

Мета творчої роботи: створити добірку журналістських матеріалів про життя внутрішньо переміщених осіб у Львові.

Особливості авторських матеріалів: форма подачі від першої особи, якісний відеоматеріал та емоційність героїв сюжетів.

Для того, аби акцентувати увагу на словах постраждалих від війни, і дати можливість глядачам зробити власні висновки, коментарі журналіста були зведені до мінімуму. Також немає ніякого музичного супроводу – лише звук, зафіксований мікрофоном. Усі відео відзняті в різних локаціях міста Львів, де мешкають, отримують допомогу, або працюють внутрішньо переміщені особи. У кадрі немає зайвих предметів і людей, які б відволікали від основної теми.

Авторський задум полягає в тому, щоб висвітлити одну з актуальних сьогодні тем – життя внутрішньо переміщених осіб у Львові під час війни, розповісти їхні історії, показати, як вони пристосувалися до нових умов. Інформаційна підтримка людей, які покинули свої домівки, рятуючи життя, необхідна, щоб сформувати правильне об'єктивне бачення війни в Україні.

ОПИС ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ

Журналістський відеосюжет – це телевізійний матеріал, який передбачає такі обов'язкові елементи: відеоряд з інтершумом, закадровий текст журналіста, синхрони, лайф, титри. Додатковим елементом, може бути стенд-ап журналіста [3, с. 88].

Створення журналістського відеоматеріалу передбачає, що автор готує текст, озвучує його та бере участь у підготовці відеоряду. Матеріал може бути знятий за безпосередньої участі журналіста, або підготовлений ним на основі матеріалів, отриманих із інших джерел.

Особливостями журналістського відеоматеріалу є чіткість викладу, наочність, достовірність, своєчасність, суспільна значущість та вплив на аудиторію.

Предметом уваги журналіста є факти, події, проблеми суспільного значення; метою є отримання значущої інформації та подання її аудиторії. Процес підготовки журналістського матеріалу починається з вибору теми. Журналіст повинен моніторити новини, аналізувати архіви, бути у курсі усіх актуальних подій.

Після вибору теми починається етап планування матеріалу. Автор шукає героїв майбутнього сюжету, експертів певної галузі й домовляється з ними про зустріч та відеозйомку. Він збирає інформацію, складає сценарний план, у якому формулює інформаційний привід, ідею, завдання й хід сюжету, його часові рамки, візуальне рішення, а також обирає місце зйомки. Важливою є присутність журналіста на знімальному майданчику, адже саме він організовує роботу, вирішує усі виробничі та творчі питання.

Поява журналіста у кадрі надає сюжету певної динамічності. До того ж його присутність у середовищі героя, наприклад, в його помешканні чи на роботі допомагає глядачеві більше проїнятися атмосферою епізоду, а також легше сприйняти відеоматеріал [2, с. 84].

Відеосюжет із активною діяльністю людей, які працюють над чимось завжди цікавіший, ніж коли герої просто стоять непорушно й говорять. Саме тому слід звертати на це увагу й уникати кадрів, які фіксують бездіяльних героїв.

Отже, створення журналістського відеоматеріалу вимагає від журналіста не лише здібностей, а й уміння відчувати «картинку», перетворювати задумку у якісний відеоматеріал.

Безпосередніми джерелами інформації у відеоматеріалах виступають внутрішньо переміщені особи, які через війну вимушені були покинути свої міста, домівки й тимчасово переїхати до Львова, а також небайдужі громадяни, які допомагають постраждалим від війни, надають своє житло, речі, благодійну допомогу.

Тематика роликів: розповіді внутрішньо переміщених осіб про жахи війни та їх життя у нових реаліях.

Головною ідеєю створення журналістських відеоматеріалів для творчого доробку була необхідність показати нинішнє життя внутрішньо переміщених осіб, розповісти історії українців, усе те, через що вони пройшли, що пережили. А також показати, як вони живуть під час війни, чим займаються, які плани будують на майбутнє. Ця добірка є зверненням до всього світу, закликом почути, що відбувається в Україні.

Інформаційним приводом для створення добірки журналістських відеоматеріалів є вимушене переселення українців у безпечні регіони через воєнні дії в країні, адже люди щодня покидають свої домівки, втрачають все, що мали в минулому житті. Війна – це те, що сьогодні відбувається в Україні, а злочини, вчинені російськими військовими, проти однієї людини є злочинами проти всього українського суспільства. Тому відеоматеріали мають показати реальність, в якій сьогодні опинилися тисячі українців

Практичне значення: оскільки війна триває, є необхідність у всебічному висвітленні історій людей, які особисто відчували, що таке жорстокість агресора.

Цільовою аудиторією наших журналістських відеоматеріалів є особи різного віку та статі, в першу чергу громадяни України, які переймаються ситуацією в країні і долею переселенців.

За інтересом аудиторію щодо цієї теми можна поділити на декілька груп, серед яких:

1. переміщені особи – люди, які мешкають в місцях, де ведуться активні обстріли, переглянувши відео зрозуміють, що Львів – гостинне місто, в якому приїжджих людей гарно зустрічають, забезпечують усім, підтримують та допомагають;
2. благодійники – люди, які віддали свої речі, чи перерахували кошти на забезпечення потреб переселенців бачать, що їх пожертва не була даремною, людей дійсно забезпечують всім необхідним: речами, їжею, житлом, товарами першої необхідності;
3. інші глядачі – їхній інтерес зумовлений бажанням зрозуміти ситуацію, почути зі слів очевидців про те, що відбувається в «гарячих» точках країни.

Сфера застосування: запропоновані журналістські відеоматеріали можуть бути використані в інформаційних випусках новин та розміщені в соціальних мережах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Львів уже прийняв понад 200 тис. біженців, область відправила 50 тис. тонн гуманітарного вантажу до низки регіонів України. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/817390.html>.

2. Олійник Ю. Ю., Бондаренко Т. Г. Особливості підготовки телевізійного сюжету. Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2018»: матеріали XX Всеукраїнської наукової конференції молодих учених. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/3685/>.

3. Симоніна Н. В. "Сюжет" як форма журналістського телевізійного матеріалу / Н. В. Симоніна // Наукові записки Інституту журналістики. 2013. Т. 51. С. 87-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2013_51_21.

4. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців / UNHCR, the UN Refugee Agency URL: <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/92974>

II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

Відеосюжет «Складна доля вчительки української мови із Маріуполя»

Покликання: https://drive.google.com/file/d/1Ued61xpPkhaZV8Z-iv5egftCl_uTuAKF/view?usp=sharing

Тривалість відео: 3 хв 6 с.

Перший відеосюжет під назвою «Складна доля вчительки української мови із Маріуполя» – це розповідь переселенки Людмили, яка до війни жила в Маріуполі: *«Ми втратили все, що мали: роботу, квартиру. У нас взагалі нікого немає з рідних. У нас є в Росії рідні, але в Росію ми ніколи не поїдемо, ми їх ненавидимо»*. Коли жінка говорить ці слова, у неї тремтить голос, а на очах виступають сльози. Ці кадри зафіксовані на вокзалі в перші хвилини приїзду до Львова.

Далі жінка показує своє тимчасове помешкання – це простора світла кімната, де облаштовано більше п'яти місць для сну. Вона показує одяг, який небайдужі українці принесли для неї, чоловіка та сина, і розповідає, що привезли з собою із Маріуполя: *«У нас з собою свічки, тому що ми жили у темряві. У нас залишилося печиво, ми його з собою взяли, бо думали, що будемо голодні і далі. Там купляли ще в перший день війни, – показує пляшку з водою. – Я кажу чоловікові: давай залишимо, ми не їдемо в пустелю, а він каже, що ні, вода – це головне, оскільки вода давалася дуже-дуже важко»*. З жахом згадує відсутність продуктів харчування, тому досі дивується, коли бачить повні полиці товарів у супермаркеті.

Також вона розповіла, що вела записи, аби нічого не забути. Жінка ділиться історією свого порятунку з Маріуполя, сім'я пішки йшла під обстрілами: *«Нас один чоловік обігнав. Він так ішов, у нього речей було мало. А коли ми майже дійшли до виходу з міста, він лежав уже мертвий на дорозі»*.

А далі переселенка зачитує жахливі рядки, де пише, що вони 8 днів були без води, без їжі, світла й інформації. Жінка боялася залишати ці записи у себе, адже там скрізь було написано «рашисти-фашисти», але син зумів їх зберегти. Зі сльозами на очах вона згадує той час: холод, звуки літака, що пролітав над будинком, постійні вибухи.

Жінка не знає, чи лишилося в Маріуполі хоча б щось від її минулого життя, але щаслива, що її рідні живі й у безпеці. Вона не хоче їхати за кордон, чекає перемоги, та прагне якомога швидше повернутися назад до рідного міста.

№	Хронометраж	Зміст
1	00.00 – 00.22	Героїня сюжету тільки-но приїхала до Львова, плаче та розповідає, яке горе їх спіткало.
2	00.23 – 00.54	Жінка запрошує нас до свого тимчасового помешкання, показує в яких умовах тут проживає її сім'я.
3	00.55 – 01.38	Вона показує речі, які привезла з собою.
4	01.39 – 03.06	Героїня показує щоденник, який вела впродовж війни, зачитує свої нотатки.

Відеосюжет «Історія переселенки, що займається волонтерством»

Покликання:

https://drive.google.com/file/d/1CoIPwUOWWY9I8_b7as0CH6HQp54wgdns/view?usp=sharing

Тривалість відео: 2 хв 25 с.

Героїня наступного відеосюжету розповідає, що їй з дітьми довелося покинути столицю через війну. Зараз вона працює у Палаці мистецтв, де ще нещодавно проводилися виставки, де діти й дорослі створювали неймовірні

шедеври. *«Насправді й наразі це мистецтво теж відбувається, але вже в іншій площині. Це мистецтво єднання людей».*

Після переїзду до Львова, жінка не сидить склавши руки, вона знайшла можливість допомагати українцям під час війни. Переселенка займається набором даних у комп'ютер, так як однією з її навичок є сліпий набір. Ця робота дала їй змогу відволіктися від спогадів, зробити свій вклад в підтримку співгромадян.

Щодня до Палацу приходять чимало охочих допомогти, вони приносять речі, продукти, ліки. Одразу Наталя згадала про чоловіка, який зміг власними силами зібрати чималий багаж гуманітарної допомоги. Її найбільше розчулило та вразило те, що серед інших товарів, у багажі були засоби термінової контрацепції, аби згвалтовані рашистами дівчата й жінки могли уникнути небажаної вагітності.

На відео показано не лише саму героїню, а й те, чим вона займається – як набирає текст, спілкується з людьми, які потрапили в таку ж непросту ситуацію, як і вона, допомагає підбирати іграшки для діточок.

«Як тільки буде можливість, як тільки буде безпечно, ми б хотіли повернутися до Києва. Але мусимо чекати, тому що дітей я мушу залишити в безпеці», – розповідає Наталя.

Жінка розповідає, що не так давно вони з чоловіком почали будувати дім поблизу столиці і в їх планах – закінчити будівництво: *«Ми не знаємо, чи ціле те, що ми встигли почати, але ми готові почати знову, якщо буде потреба».*

№	Хронометраж	Зміст
1	00.00 – 00.22	Знайомство з героїнею сюжету.
2	00.23 – 00.54	Жінка показує Палац мистецтв, у якому зараз займається волонтерством,

		розповідає, як і чим допомагає.
3	00.56 – 01.38	Героїня розказує історію про волонтера, який зібрав велику кількість гуманітарної допомоги та надзвичайно розчулив її своїм вчинком.
4	01.39 – 02.25	Жінка розповідає про свої плани повернутися до Києва, як тільки там буде безпечно.

Кешпн-відео «Стіна пам'яті у Львові»

Покликання:

https://drive.google.com/file/d/1D3UIG2XFSCFYBizVIvw_Tuxc63Fj3xfT/view?usp=sharing

Тривалість відео: 1 хв 13 с.

Відео має назву «Стіна пам'яті у Львові». Цей ролик знятий під відкритим небом і в кадрі – велика кількість людей.

Інформаційним приводом для створення відеоматеріалу послугувало відкриття меморіалу у центрі Львова на знак вшанування українців, що загинули під час війни.

На кадрах зафіксовано, як до меморіалу підходять небайдужі, вони дивляться на фото убитих російськими військовими українців і не стримують сліз.

Львів'яни діляться своїми думками про те, що відчувають, коли бачать фото загиблих дітей, зовсім молодих жінок, вбитих рашистами:

Галина: *«Просто плакати хочеться, що такі молоді люди загинули. Це просто жах, їм би жити і жити».*

Едуард: *«Тут всі молоді, які мали б жити – будь ласка, їх вже нема. А скільки маленьких діточок... То страшно. Хочеться, щоб швидше була перемога, от і все».*

№	Хронометраж	Зміст
1	00.00 – 00.20	На відео показано меморіал «Стіна пам'яті», який нещодавно відкрили у Львові.
2	00.20 – 00.30	До меморіалу підходять люди. Львів'янка ділиться своїми переживаннями.
3	00.30 – 01.13	Ще один українець висловив свої думки щодо вбивства молодих людей та маленьких діточок.

Кешпн-відео «Допомога переселенцям»

Покликання:

https://drive.google.com/file/d/1f1xUHI4k4NbTc_9kMYyDq2I7QIFfrvou/view?usp=sharing

Тривалість відео: 2 хв 23 с.

На ролику волонтери на вокзалі роздають дітям солодощі, пропонують людям їжу та напої. *«У нас в кожного є свої діти і ми хоч чимось хочемо допомогти»*, – коментує одна з волонтерок.

Далі в кадрі з'являється Еліна. Українка живе за кордоном, але приїхала з Нідерландів, аби допомогти співгромадянам: *«Наша діаспора дуже старається допомагати українцям. Ми привезли сюди харчі та засоби гігієни з Нідерландів і залишили їх в розподільчому центрі»*.

Також Еліна розповідає, що в Нідерландах є багато сімей, що готові прийняти до себе на проживання жінку або жінку з дитиною та допомагати їм стільки, скільки буде потрібно.

Після коментарів волонтерів пережитим ділиться і Катерина, переселенка з Чернігова. Дівчина розповідає про те, як страшно було їхати з міста, коли вони бачили знайомі розгромлені будівлі, в яких ще донедавна жили чи відпочивали люди.

Зі слів Катерини, Львів вже переповнений, тому далі вона планує їхати в Польщу, де на неї вже чекають знайомі. А батьків залишає у Львівській області, адже про них гарно тут піклуються. Дівчина дуже вдячна львів'янам за теплий прийом та допомогу в такий важкий час.

№	Хронометраж	Зміст
1	00.00 – 00.41	На вокзалі Львова волонтери пропонують людям їжу та напої.
2	00.42 – 01.14	Героїня сюжету Еліна приїхала в Україну з Нідерландів, аби допомогти українцям. Вона розповідає, як діаспора підтримує переселенців, а також зазначає, що багато сімей готові приймати українців у себе вдома.
3	01.15 – 01.36	Переселенка з Чернігова розказує історію про те, як вони виїжджали з міста.
4	01.37 – 02.23	Жінка розповідає про свої плани поїхати до Польщі та дякує українцям за допомогу і підтримку.

Отже, усі створені журналістські відеоматеріали розкривають історії внутрішньо переміщених осіб, яких так чи інакше торкнулися наслідки бойових дій. Скільки всього вони пережили, як багато жахів побачили, з якими проблемами зіштовхнулись, але все ж таки не опустили рук, знайшли в собі сили жити далі, пристосуватися до нових умов життя, а головне допомагати іншим українцям, аби якомога швидше наблизити нашу перемогу і повернутися до своїх домівок у різні міста нашої вільної України.

ВИСНОВКИ

У межах теми кваліфікаційної роботи «Внутрішньо переміщені особи: життя в умовах війни» була створена добірка відеоматеріалів: «Складна доля вчительки української мови із Маріуполя», «Історія переселенки, що займається волонтерством», «Стіна пам'яті у Львові», «Допомога переселенцям». Створюючи журналістські матеріали, ми дотримувалися таких критеріїв: форма подачі від першої особи, якісний відеоматеріал, емоційність героїв сюжетів. Вважаємо, що обрана стратегія та тематика є актуальною, оскільки висвітлює війну росії проти України 2022 року – проблеми, яка хвилює не лише українців, а й увесь світ.

У відеосюжеті «Історія переселенки, що займається волонтерством» ми зустрілися з переселенкою із Києва, дізналися її історію, послушали про те, чим вона нині займається у Львові, як допомагає українцям.

У другому матеріалі під назвою «Складна доля вчительки української мови із Маріуполя» ми знайомимося з переселенкою, яка розповідає про пережиті жахи війни, і те, як її зустрічали у Львові.

Відеоматеріал «Стіна пам'яті у Львові» розповідає про відкриття меморіалу на знак вшанування українців, що загинули під час війни від рук російських окупантів.

У відеоматеріалі «Допомога переселенцям» розповідається про те, як жителі Львова та небайдужі громадяни зустрічають переселенців і допомагають їм у скрутний час. Це відео, у створенні якого я приймала участь, було оприлюднене на місцевому телеканалі «Суспільне Львів».

Інформаційна підтримка, надання розголосу особистим розповідям людей, які покинули свої домівки, рятуючи життя, стали переселенцями в інші регіони, необхідна для того, щоб весь світ розумів, який жах доводиться сьогодні переживати українцям. Історії переселенців унікальні, емоційні, щирі, вражають своєю відвертістю і трагізмом.